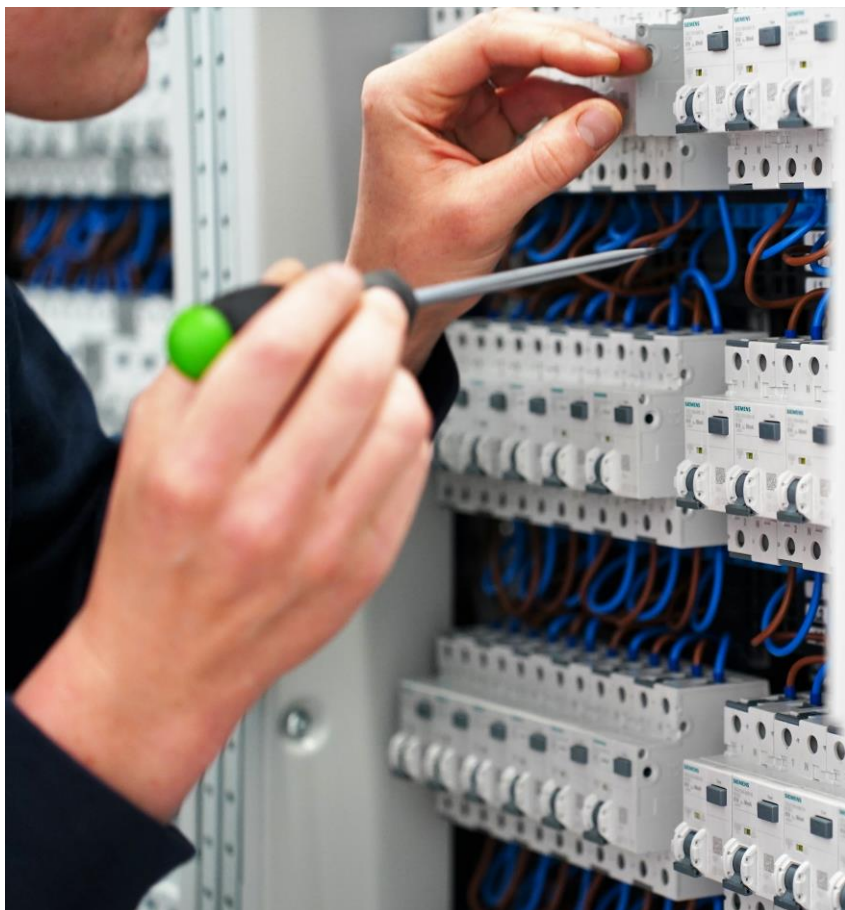

Endenburg Elektrotechnik B.V.

AUTEUR
E. Schreurs

CO2-MANAGEMENTPLAN 2023

Inhoud

1.	Inleiding en verantwoording.....	3
1.1	Leeswijzer.....	4
2.	Beschrijving van de organisatie	5
2.1	Beleidsverklaring	7
2.2	Statement bedrijfsgrootte	7
2.3	Project met gunningvoordeel	7
3.	Emissie-inventaris rapport (CO2-Footprint)	9
3.1	Verantwoordelijke	9
3.2	Basisjaar en rapportage	9
3.3	Afbakening	10
3.4	Directe en indirecte GHG-emissies.....	10
3.4.1	Berekende GHG-emissies	10
3.4.2	Verbranding biomassa	12
3.4.3	GHG-verwijderingen	12
3.4.4	Uitzonderingen	12
3.4.5	Belangrijkste beïnvloeders	12
3.4.6	Toekomst.....	12
3.4.7	Significante veranderingen.....	12
3.5	Kwantificeringsmethoden.....	13
3.6	Emissiefactoren	13
3.7	Onzekerheden	14
3.8	Uitsluitingen	14
3.9	Verificatie.....	14
3.10	Rapportage volgens ISO 14064-1	15
4.	Energie meetplan.....	16
4.1	Planning meetmethoden	16
4.2	Vestigingen.....	16
5.	Stuurcyclus.....	17
6.	TVB Matrix	19
7.	Energiemanagement actieplan.....	20
8.	Kwaliteitsmanagementplan.....	22
9.	Communicatieplan	23
9.1	Doel van het communicatieplan	23
9.2	Doelgroepen	24
9.3	Wat en hoe wordt er gecommuniceerd?	24
9.4	Middelen.....	25

9.5 Projecten met gunningvoordeel.....25

 9.5.1 Projecten25

9.6 Website.....25

 9.6.1 Tekstuele informatie.....26

 9.6.2 Gedeelde documenten26

 9.6.3 Website SKAO.....26

9.7 Communicatieschema27

1. Inleiding en verantwoording

Endenburg Elektrotechniek levert (direct en indirect) producten en diensten aan opdrachtgevers die bij aanbestedingen gunningvoordeel hanteren aan de hand van de CO2-Prestatieladder. Voor Endenburg Elektrotechniek zijn deze opdrachtgevers voornamelijk ministeries, gemeenten en waterschappen. Met deze CO2-Prestatieladder worden leveranciers uitgedaagd en gestimuleerd om de eigen CO2-uitstoot te kennen en te verminderen. Hoe meer een bedrijf zich inspant om CO2 te reduceren, hoe meer kans op gunning bij een opdracht.

De CO2-Prestatieladder kent vier invalshoeken:

1. **Inzicht**
Het opstellen van een onomstreden CO2 footprint conform de ISO 14064-1 norm en daarmee inzicht krijgen in de CO2-uitstoot van het bedrijf.
2. **CO2-reductie**
De ambitie van het bedrijf om de CO2-uitstoot te verminderen.
3. **Transparantie**
De wijze waarop een bedrijf in- en extern communiceert over haar CO2 footprint en reductiedoelstellingen.
4. **Deelname aan initiatieven** (in sector of keten) om CO2 te reduceren.

Elke invalshoek is onderverdeeld in vijf niveaus. Hoe hoger het niveau per invalshoek, hoe meer punten het bedrijf vergaart en uiteindelijk des te meer gunningvoordeel het bedrijf ontvangt. Een erkende certificerende instantie beoordeelt de activiteiten en bepaalt het niveau van de CO2-Prestatieladder. Hiervoor moeten stappen zijn gezet op alle invalshoeken van de ladder.

In dit rapport wordt de emissie-inventaris van Endenburg Elektrotechniek besproken. Dit rapport richt zich op invalshoek A (inzicht) en invalshoek B (CO2-reductie) van de CO2-Prestatieladder. De CO2 footprint geeft een inventarisatie van de totale hoeveelheid uitgestoten broeikasgassen: de GHG-emissies. Daarnaast geeft het inzicht in de herkomst van deze emissies met een verdeling naar directe en indirecte GHG-emissies (respectievelijk scope 1 en scope 2).

De inventarisatie is een verantwoording van eis 3.A.1 van de CO2-Prestatieladder en is uitgevoerd conform de ISO 14064-1: 2006 (E) "quantification and reporting of green house gas emissions and removals". In dit rapport wordt de CO2 footprint gerapporteerd volgens § 7.3.1 van deze norm. In het laatste hoofdstuk is hiertoe een kruistabel opgenomen.

In de rapportage voor de CO2-Prestatieladder wordt er onderscheid gemaakt tussen de scope 1, 2 en 3. Deze indeling is oorspronkelijk afkomstig uit het GHG-protocol. De SKAO plaatst business travel en personal cars for business travel in scope 2 in plaats van de scope 3. Omdat deze rapportage voor de CO2 prestatieladder van de SKAO is, worden de scope 1 en scope 2 categorieën van de SKAO aangehouden.

Conclusie 2022

In 2022 is de absolute CO2-uitstoot met iets meer dan een ton/CO2-uitstoot toegenomen ten opzichte van 2021. Dit wordt mede veroorzaakt door de hogere uitstoot als gevolg van het buiten de

deur laden van de auto's. Het lagere gasverbruik en afname zakelijk vervoer compenseren deels de stijging. De relatieve uitstoot per FTE is in 2022 met bijna 1,7% afgenomen t.o.v. 2021.

We verwachten in 2023 een ander beeld van de CO2-uitstoot. Dit heeft verschillende redenen:

1. Het thuiswerken zal weer afgaan nemen waardoor de transportbewegingen weer zullen toenemen;
2. Het elektra verbruik zal beïnvloed worden door verschillende factoren, zoals bijvoorbeeld het plaatsen van zonnepanelen, het uitbreiden van het aantal elektrische auto's. Dit zal echter bijna geen invloed hebben op de CO2-uitstoot daar wij groen energie certificaten hebben.
3. Het diesilverbruik zal afnemen door de introductie van de elektrische bedrijfswagens.

1.1 Leeswijzer

Dit document is ter bewijsvoering van de eisen van de CO2-Prestatieladder. Per hoofdstuk wordt een eis behandeld. Hieronder een leeswijzer.

Hoofdstuk in dit document	Eis in de CO2-Prestatieladder
Hoofdstuk 2: Beschrijving van de organisatie	3.A.1
Hoofdstuk 3: Emissie inventaris rapport	3.A.1
Hoofdstuk 4: Energie meetplan	2.C.2
Hoofdstuk 5: Stuurcyclus	2.C.2
Hoofdstuk 6: TVB-Matrix	2.C.2
Hoofdstuk 7: Energiemanagement actieplan	3.B.2
Hoofdstuk 8: Communicatieplan	2.C.3

2. Beschrijving van de organisatie

Hieronder volgt een korte beschrijving van de organisatie. Verdere informatie is te vinden op de website: www.endenburg.nl.

Ontstaan van het bedrijf

In 1928 startte de Rotterdamse ondernemer Kroef een winkel in lampenkappen aan de Korte Kade in Kralingen. In de loop der jaren breidde het aanbod uit met witgoed producten en huishoudelijke elektronica.

In 1950 werd de zaak verkocht aan Gerard Endenburg Sr.; dát was de feitelijke start van Endenburg Elektrotechniek. De koers werd verlegd en Endenburg ontwikkelde zich tot een gespecialiseerd elektrotechnisch installatiebedrijf voor opdrachtgevers in Rotterdam en de wijde regio.

Endenburg Elektrotechniek groeit gestaag en in 1970 verhuist het bedrijf naar de IJscubstraat, verderop in Kralingen. Intussen heeft Gerard Endenburg Jr. de sociocratische beginselen geïntroduceerd en in 1984 krijgt dit zijn definitieve beslag. Het bedrijf krijgt dan de huidige en nog altijd unieke sociocratische organisatievorm, zónder DGA, en mét vergaande zeggenschap voor alle medewerkers.

Endenburg is vanaf dan met recht 'ons bedrijf'. En de unieke eigendomsstructuur staat (economisch) succes allerm minst in de weg. Integendeel. Ons bedrijf doet het goed, en steeds beter.

Sinds 2004 opereren wij vanuit ons moderne bedrijfspand aan de Prins Pieter Christiaanstraat, ook te Rotterdam.

Producten en diensten van het bedrijf

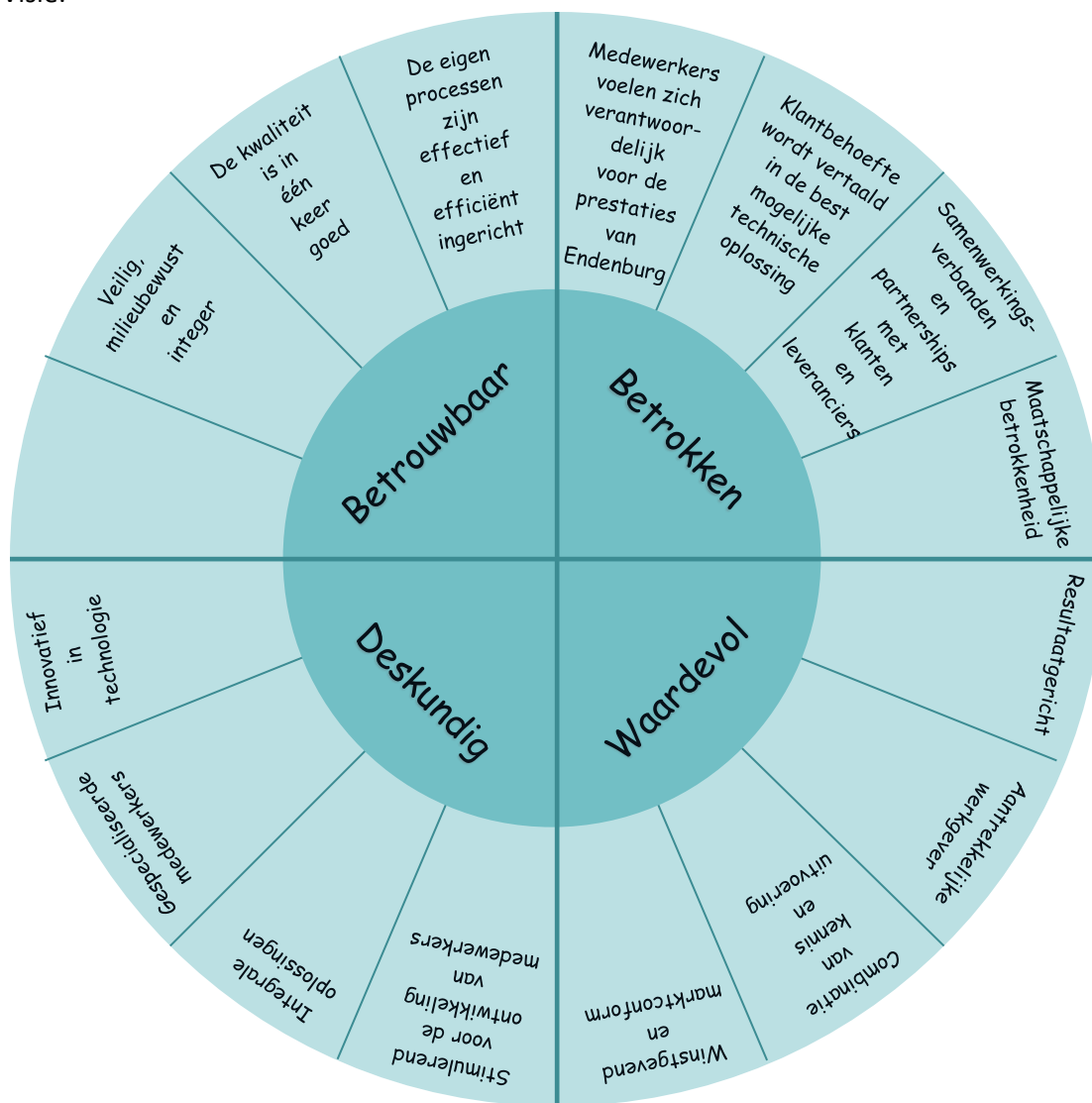
Het productportfolio is gericht op een drietal productgroepen:

- Automatisering: integrale automatiseringsoplossingen voor gebouwen, systemen, installaties en processen (E/W);
- Projectmanagement: vanuit een integrale beheersbaarheid ontwerpen en aanleggen van geïntegreerde elektrotechnische systemen, het deelnemen aan totaaloplossingen (E/W/B);
- Contractmanagement: het verlenen van hoogwaardig service & onderhoud aan gebouw-/ procesinstallaties (E/W), integraal technisch en bouwkundig beheer van gebouw-/ procesinstallaties (E/W/B).

Missie/ visie

Missie:

Betere gebouwen en industriële processen door onze technische producten en diensten.

Aantal FTE

Endenburg beschikte in 2022 gemiddeld over 90,3 FTE's.

Aantal vestigingen

Endenburg heeft één vestiging aan de Prins Pieter Christiaanstraat 50 te Rotterdam.

Kwaliteitssystemen

Endenburg beschikt verder over de volgende kwaliteitssystemen:

- ISO 9001
- ISO 14001
- Borg beveiligingsbedrijf
- SCIOS Scope 8, 9 & 10
- VCA**
- SCL, geverifieerde approved self assessment trede 2

Aanleiding van CO2-reductie

De aanleiding van de CO2-ladder certificatie is de ambitie benoemd in de duurzaamheidsparaagraaf van het businessplan 2020. Het is een vervolgstap van de ISO 14001 certificatie die in 2012 is gerealiseerd. De verwerving van een 2-jarig contract van het Ministerie van Defensie heeft geleid tot de certificatie op niveau 4. Dit contract is per 31-12-2020 beëindigd. Op basis van het huidige bedrijfsplan route 2028 zetten we de ingezette lijn zeker door tot ons 100-jarig bestaan. De doelstelling om in 2030 CO2-neutraal te ondernemen staat daarbij centraal.

2.1 Beleidsverklaring

Het belang van duurzaamheid is tegenwoordig een belangrijk gegeven. Om hier bewust mee om te gaan streven wij naar een CO2-bewuste bedrijfsvoering, om van daaruit een voortdurende verbetering van ons emissiereductiebeleid en een groeiende bewustwording van de medewerkers op de te reduceren emissies van onze activiteiten te realiseren.

De CO2-ladder is benoemd in de KAM-beleidsverklaring Endenburg Elektrotechniek (documentnummer 1111). Deze beleidsverklaring wordt regelmatig bij de VGM-intake/refresh onder de aandacht gebracht van alle medewerkers.

2.2 Statement bedrijfsgrootte

De totale CO2-uitstoot van Endenburg Elektrotechniek in 2022 bedraagt 318 ton CO2. Endenburg Elektrotechniek valt daarmee qua CO2-uitstoot in de categorie **klein bedrijf**.

	Diensten ¹²	Werken/ leveringen
Klein bedrijf	<i>Totale CO2-uitstoot bedraagt maximaal ($\leq$) 500 ton per jaar.</i>	<i>Totale CO2-uitstoot van de kantoren en bedrijfsruimten bedraagt maximaal ($\leq$) 500 ton per jaar, en de totale CO2-uitstoot van alle bouwplaatsen en productielocaties bedraagt maximaal ($\leq$) 2.000 ton per jaar.</i>
Middelgroot bedrijf	<i>Totale CO2-uitstoot bedraagt maximaal ($\leq$) 2.500 ton per jaar.</i>	<i>Totale CO2-uitstoot van de kantoren en bedrijfsruimten bedraagt maximaal ($\leq$) 2.500 ton per jaar, en de totale CO2-uitstoot van alle bouwplaatsen en productielocaties bedraagt maximaal ($\leq$) 10.000 ton per jaar</i>
Groot bedrijf	<i>Totale CO2-uitstoot bedraagt meer dan ($>$) 2.500 ton per jaar.</i>	<i>Totale CO2-uitstoot van de kantoren en bedrijfsruimten bedraagt meer dan ($>$) 2.500 ton per jaar, en de totale CO2-uitstoot van alle bouwplaatsen en productielocaties bedraagt meer dan ($>$) 10.000 ton per jaar</i>

Tabel 1: Indeling in klein, middelgroot of groot bedrijf volgens Handboek CO2-Prestatieladder 3.0

2.3 Project met gunningvoordeel

Op dit moment hebben we geen project met gunningvoordeel.

Voor de projecten met gunningsvoordeel stelt de CO2-Prestatieladder de volgende specifieke en aanvullende eisen:

- De emissiestromen + CO2-uitstoot en voortgang daarvan moeten apart voor deze projecten inzichtelijk zijn;

- De maatregelen die van toepassing zijn op de projecten moeten benoemd zijn (Algemene maatregelen op bedrijfsniveau kunnen ook gelden voor de projecten);
- Externe en interne belanghebbenden van het project moeten zijn benoemd;
- Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden voor de projecten met gunningvoordeel moeten zijn vastgelegd;
- Er dient specifiek te worden gecommuniceerd over de voortgang in CO2-reductie in de projecten;
- Er moet jaarlijks een energiebeoordeling en een interne controle worden uitgevoerd.

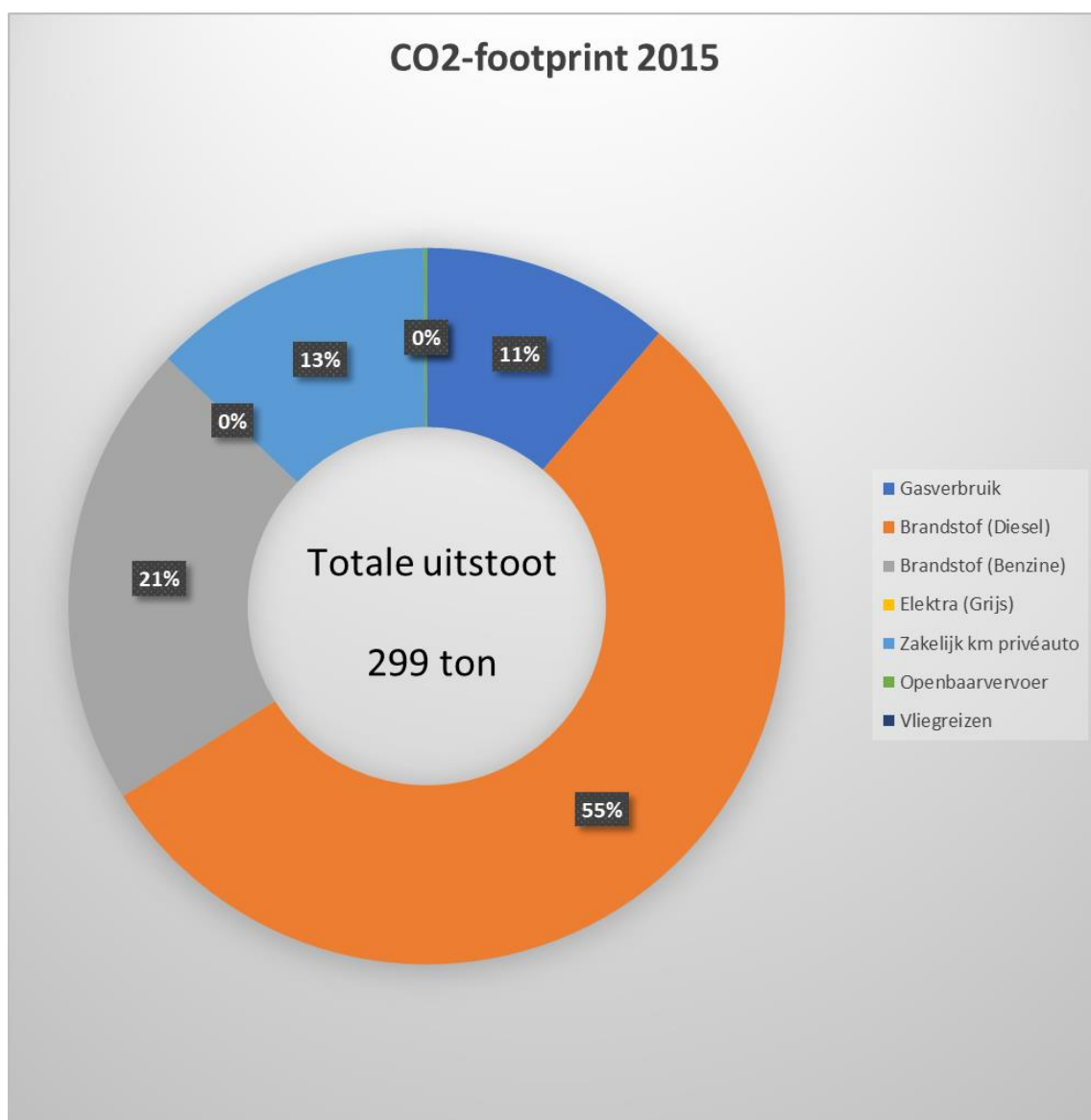
3. Emissie-inventaris rapport (CO2-Footprint)

3.1 Verantwoordelijke

De verantwoordelijke voor de stuursysteem CO2-reductie alsmede alle activiteiten die hieraan gekoppeld zijn, zoals het behalen van de doelstellingen, is de heer E. Schreurs (Asset manager). Hij rapporteert direct aan de directie.

3.2 Basisjaar en rapportage

Dit rapport betreft het jaar 2022; het jaar 2015 dient daarbij als referentiejaar voor de CO2-reductiedoelstellingen.

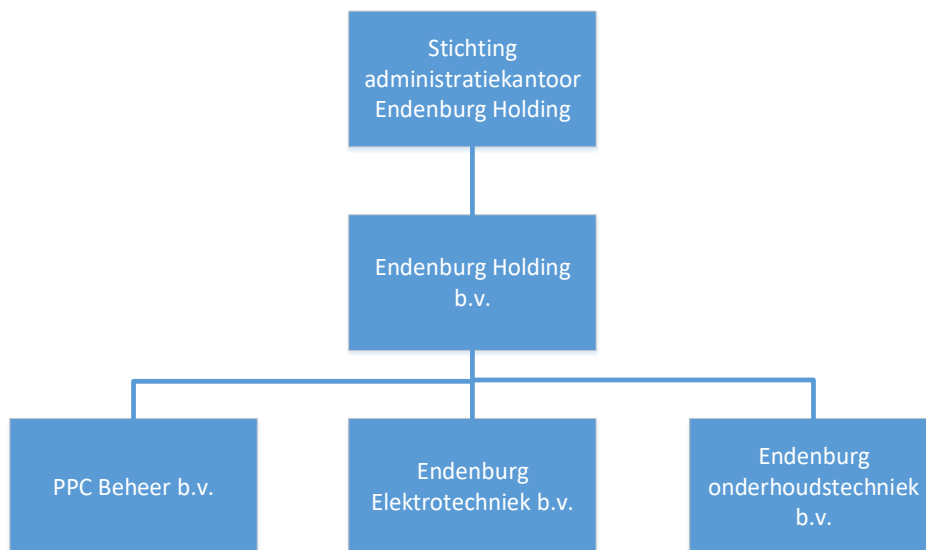

3.3 Afbakening

Ten behoeve van de certificatie dient de organizational boundary bepaald te worden.

De organizational boundary omvat de onderstaande organisatiestructuur. Endenburg Holding is daarbij de hoogste identiteit die wordt meegenomen in de beoordeling. Elektrotechniek b.v. is het enige onderdeel waar activiteiten plaatsvinden.

Derhalve is Endenburg Elektrotechniek B.V. de basis voor het bepalen van de CO2 footprint.

3.4 Directe en indirecte GHG-emissies

De hoogte van de GHG-emissies van Endenburg Elektrotechniek worden voornamelijk bepaald door de totale mobiliteit binnen de bedrijfsvoering. Zowel in scope 1 (directe emissie) als in scope 2 (indirecte emissie) dragen dit bij aan het grootste deel van de totale emissie. Het gas- en elektriciteitsverbruik hebben een geringe bijdrage aan de totale emissie.

3.4.1 Berekende GHG-emissies

De directe en indirecte GHG-emissies van Endenburg Elektrotechniek bedroeg in 2022 318 ton CO2. Hiervan werd 270 ton CO2 veroorzaakt door directe GHG-emissies (scope 1) en 9 ton CO2 door indirecte GHG-emissies (scope 2) en 39 ton CO2 door Business travel.

CO2-FOOTPRINT 2022

endenburg

SCOPE 1	OMVANG	EENHEID	EMISSIONFACTOR	TON CO2
Gasverbruik	17.260,00	m3	2085	35,99
Brandstofverbruik - diesel	46.906,00	liter	3262	153,01
Brandstofverbruik - benzine	28.967,00	liter	2784	80,64
Verbruik Adbloc	245,00	liter	260	0,06
TOTAAL SCOPE 1				269,7

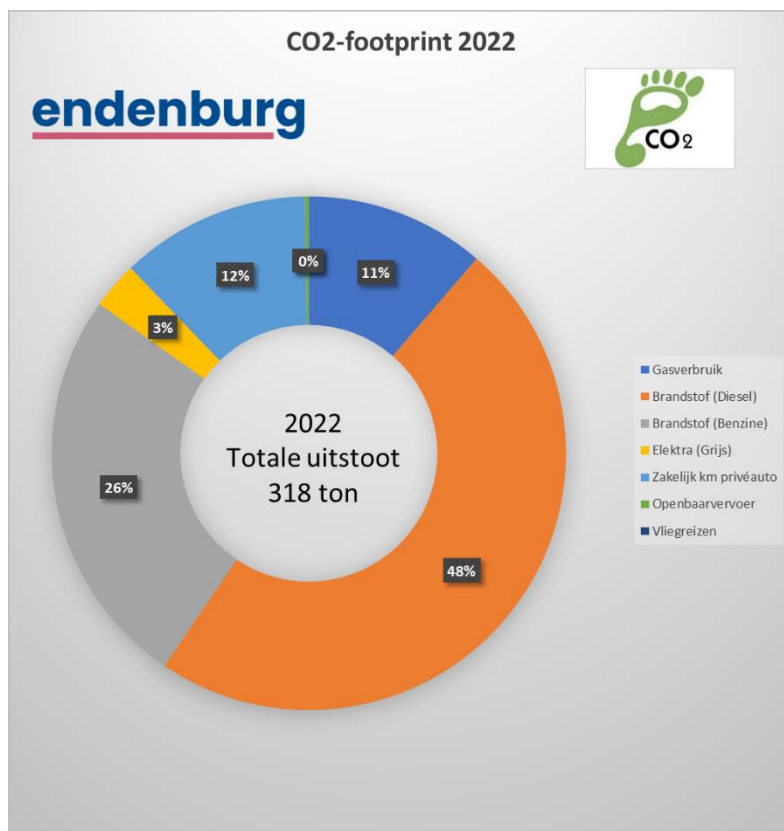
SCOPE 2	OMVANG	EENHEID	EMISSIONFACTOR	TON CO2
Elektriciteitsverbruik - grijze stroom (publiek laden)	16.927,00	kWh	556	9,41
Elektriciteitsverbruik - groene stroom (publiek laden)		kWh	0	-
Elektriciteitsverbruik - groene stroom	71.640,00	kWh	0	-
TOTAAL SCOPE 2				9,4

BUSINESS TRAVEL	OMVANG	EENHEID	EMISSIONFACTOR	TON CO2
Zakelijk vervoer - gedeclareerde kilometers	194.448,00	km	195	37,9
Zakelijk vervoer - OV kilometers	50.234,00	km	15	0,8
Vlieguren < 700	-	km	234	0,0
Vlieguren 700 - 2500	-	km	172	0,0
Vlieguren > 2500	-	km	157	0,0
TOTAAL TRAVEL				38,7

TOTAAL CO2-FOOTPRINT (SCOPE 1 & 2)				317,78
---	--	--	--	---------------

Bron emissiefactoren: www.cbr-emissiefactoren.nl daterende van 7 mei 2020

Gasverbruik	35,99
Brandstofverbruik	233,65
Elektriciteitsverbruik	9,41
Business travel	38,67

3.4.2 Verbranding biomassa

Verbranding van biomassa vond niet plaats bij Endenburg Elektrotechniek in 2022.

3.4.3 GHG-verwijderingen

Er heeft geen broeikasgasverwijdering of compensatie plaatsgevonden bij Endenburg Elektrotechniek in 2022.

3.4.4 Uitzonderingen

Er zijn geen noemenswaardige uitzonderingen te noemen op het GHG Protocol.

3.4.5 Belangrijkste beïnvloeders

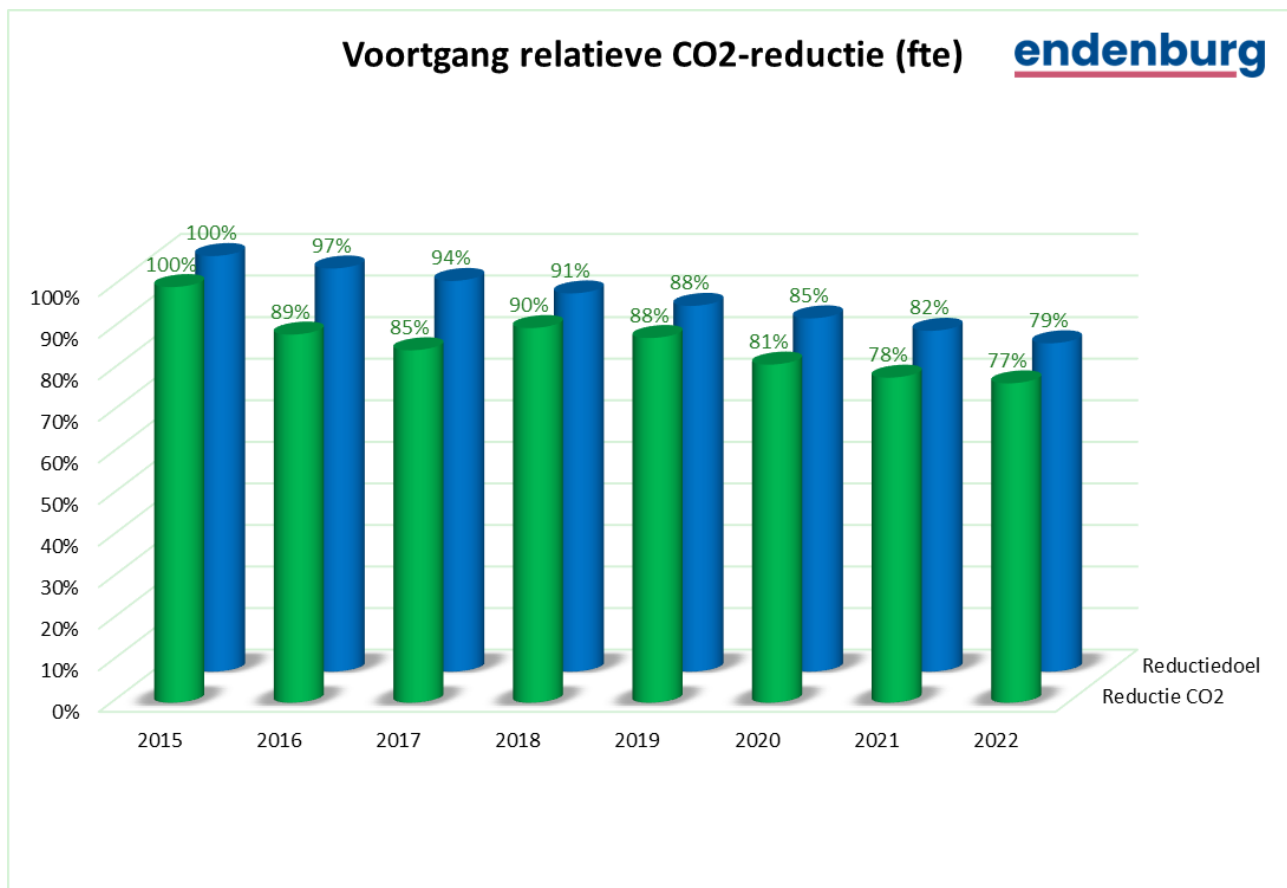
Binnen Endenburg Elektrotechniek zijn geen individuele personen te benoemen die een dermate invloed op de CO2 footprint hebben, dat gedragsverandering van deze individuele persoon alleen al zou zorgen voor een significante verandering in de CO2 footprint.

3.4.6 Toekomst

De emissies in de paragrafen hierboven zijn vastgesteld voor het jaar 2022. De verwachting is dat deze emissies in het komende jaren aan significante verandering onderhevig zullen zijn, door de verdere elektrificering van het wagenpark. Mede hierdoor zal de relatieve CO2-uitstoot de komende jaren dalen.

3.4.7 Significante veranderingen

Zoals in hoofdstuk 3.2 beschreven geldt 2015 als basisjaar. Onderstaand is de CO2-reductie in de loop van de tijd weergegeven. De details van de voortgang van de reductie in CO2-uitstoot wordt beschreven in het document CO2-reductieplan.

3.5 Kwantificeringsmethoden

Voor het kwantificeren van de CO₂-uitstoot is gebruik gemaakt van een voor Endenburg Elektrotechniek op maat gemaakt model. In het model kunnen alle verbruiken worden ingevuld. Vervolgens wordt de daarbij behorende CO₂-uitstoot automatisch berekend en vergeleken met het basisjaar. Hierbij zijn de emissiefactoren van de website co2emissiefactoren.nl gehanteerd.

In hoofdstuk 2 van het CO₂-Managementplan van Endenburg Elektrotechniek wordt beschreven waar de brongegevens per energiestroom vandaan komen.

3.6 Emissiefactoren

Voor de inventarisatie van de CO₂-uitstoot van Endenburg Elektrotechniek over het jaar 2022 is de richtlijn emissiefactoren uit de CO₂-Prestatieladder 3.1 gehanteerd.

De emissiefactoren van Endenburg Elektrotechniek zullen te allen tijde meegaan met wijzigingen in de emissiefactoren van de website www.co2emissiefactoren.nl. Voor de berekening van de CO₂ footprint van 2022 zijn emissiefactoren gebruikt van de lijst: 2022 Lijst CO₂-emissiefactoren.

Er zijn geen "Removal factors" van toepassing.

3.7 Onzekerheden

De gepresenteerde resultaten moeten worden gezien als de beste inschatting van de werkelijke waarden. Bijna alle gebruikte gegevens voor de berekening van de CO2 footprint zijn gebaseerd op facturen en/of werkelijk gemeten aantallen. Hierdoor is de onzekerheidsmarge zeer gering. Er zijn nog wel enkele onzekerheden. Deze worden onderstaand omschreven:

1. Woon-werkverkeer met privéauto's;
De woon-werkverkeer kilometers worden niet apart bijgehouden. De genoemde getallen zijn gebaseerd op het aantal werkbare dagen - het aantal vakantiedagen * het aantal kilometers woon-werkverkeer van de betreffende persoon.
2. Woonwerkverkeer openbaar vervoer;
De woon-werkverkeer kilometers worden niet apart bijgehouden. De genoemde getallen zijn gebaseerd op het aantal werkbare dagen - het aantal vakantiedagen * het aantal kilometers woon-werkverkeer openbaar vervoer van de betreffende persoon.
3. Er heeft een correctie plaatsgevonden als gevolg van het thuiswerken. De correctie factor is vastgesteld op een globale schatting.
4. Het woonwerkverkeer is opgenomen in Businessreizen. Dit is de voorgaande jaren op deze wijze gedaan. Voor een goed vergelijk, worden deze opgenomen bij Businessreizen.

3.8 Uitsluitingen

In Handboek 3.1 is de rapportage van de CO2-emissie-inventaris over alle broeikasgassen, uitgedrukt in CO2-equivalenten nog niet verplicht. Het is dus niet vereist deze niet-CO2-broeikasgassen (CH₄, N₂O, HFC's, PFC's en SF₆) die vrijkomen bij operaties van het bedrijf, mee te nemen in de emissie-inventaris. Dit geldt dus ook voor koudemiddelen (refrigerants).

3.9 Verificatie

De organisatie heeft ervoor gekozen om de emissie-inventaris niet apart te laten verifiëren door een extern bureau. De emissie-inventaris zal tijdens de externe audit middels een steekproef geverifieerd worden.

3.10 Rapportage volgens ISO 14064-1

ISO 14064-1 §9.3.1	§ 7.3 GHG- REPORT CONTENT	BESCHRIJVING	HOOFDSTUK RAPPORT
A	A	Reporting organization	2
B	B	Person responsible	3.1
C	C	Reporting period	3.2
D, E	D	Organizational boundaries	3.3
F	E	Direct GHG emissions	3.4
G	F	Combustion of biomass	3.4
H	G	GHG removals	3.4
I	H	Exclusion of sources or sinks	3.4
J	I	Indirect GHG emissions	3.4
K	J	Base year	3.2
L	K	Changes or recalculations	3.4
M, T	L	Methodologies	3.5
N	M	Changes to methodologies	3.6
O	N	Emission or removal factors used	3.6
P, Q	O	Uncertainties	3.7
R	P	Statement in accordance with ISO 14064-1	3.10
S	Q	Verification	3.9

Tabel 3: Kruistabel ISO 14064-1

4. Energie meetplan

Het energie meetplan bevat een aantal vaste onderdelen voor het up-to-date houden van het CO2-managementsysteem. Het plan is opgezet om te zorgen dat het gehele CO2-reductiesysteem voldoet aan de eisen van ISO50001, ISO 14064-1 en ervoor te zorgen dat gedurende het jaar continue verbetering plaatsvindt.

De heer E. Schreurs heeft de documentatie, welke betrekking heeft op het CO2-beleid, in beheer. Hij draagt zorg voor het juist archiveren en het versiebeheer van de documenten. Hierdoor zijn de meest actuele versies altijd beschikbaar en kunnen oudere versies eenvoudig worden achterhaald. Het beleid is om een archief aan te maken met oudere versies en deze twee jaar te bewaren. Dit geldt tevens voor de website.

4.1 Planning meetmethoden

Voor het meten van de verschillende energiestromen is een plan opgesteld. In de onderstaande tabel is te zien wanneer energiefactoren worden gemeten en door wie en waar de informatie kan worden verkregen. De wijze waarop de verbruiken worden gemeten is de meest haalbare wijze, waarbij rekening wordt gehouden met het doel waarvoor de gegevens worden verzameld en de mate van detaillering die nodig is. De verantwoordelijke persoon voor het verzamelen van de gegevens is daarom op de hoogte van de wijze waarop deze gegevens in de emissie-inventaris worden verwerkt. Deze planning wordt bewaakt in de "Jaarplanning" van Endenburg Elektrotechniek. Een omschrijving van de jaarplanning is te vinden in KAM-document "1243 Instructie jaar- en maandplanning".

4.2 Vestigingen

Scope 1 emissies

Categorie	Meetmoment	Wie	Toelichting
Gasverbruik (in m ³ aardgas)	Elke maand	CO2-verantwoordelijke	Fysieke opname op locatie. Facturen van de energieleveranciers kunnen worden opgevraagd bij boekhouding.
Brandstofverbruik materieel en auto's (in liters benzine, diesel & LPG)	Elk half jaar	CO2-verantwoordelijke	Overzichten van leasemaatschappijen.

Scope 2 emissies

Categorie	Meetmoment	Wie	Toelichting
Elektriciteitsverbruik (in kWh)	Elke maand	CO2-verantwoordelijke	Fysieke opname op locatie. Facturen van de energieleveranciers kunnen worden opgevraagd bij boekhouding
Elektriciteitsverbruik elektrisch laden (in kWh)	Elke maand	CO2-verantwoordelijke	Overzichten van leasemaatschappijen.

5. Stuurcyclus

In het CO2-reductiebeleid is de PDCA-cirkel gericht op de vier invalshoeken die de CO2 Prestatieladder aangeeft: Inzicht, Reductie, Transparantie en Participatie. Daarbij is het noodzakelijk dat voor ieder van de vier invalshoeken de PDCA wordt uitgevoerd. Het CO2-beleid van Endenburg Elektrotechniek kent cycli van een half jaar, waarin aandacht wordt besteed aan de verschillende invalshoeken.

Inzicht: Volgens het energie meetplan (Plan) worden halfjaarlijks de emissies voor de CO2 footprint van scope 1&2 van Endenburg Elektrotechniek geïnventariseerd (Do). Vervolgens wordt door interne controle en een energiebeoordeling geëvalueerd of het juiste inzicht is verkregen, waarna wordt beoordeeld of significante veranderingen binnen het bedrijf hebben plaatsgevonden welke een impact op de footprint kunnen hebben (Check), waarna de verbeterpunten meegenomen worden in de vernieuwde plannen (Act).

Reductie: Aan de hand van het opgestelde reductieplan (Plan) worden de reductiemaatregelen uitgevoerd (Do) waarbij halfjaarlijks de voortgang van de CO2-uitstoot en het behalen van de doelstelling geëvalueerd wordt en wordt onderzocht of nog nieuwe maatregelen toegevoegd kunnen worden aan het reductieplan (Check). De nieuwe maatregelen en veranderingen worden vervolgens opgenomen in het reductieplan (Act).

Transparantie: De TVB-matrix en het communicatieplan (Plan) geven helderheid over de taken van verantwoordelijken en de momenten waarop gecommuniceerd wordt aan de interne en externe belanghebbenden (Do). Jaarlijks wordt beoordeeld of de wijze van communicatie voldoet en de eventueel gegeven feedback van de belanghebbenden op het CO2-reductiebeleid wordt verwerkt in de plannen (Check) waarna de TVB-matrix en het communicatieplan waar nodig geactualiseerd wordt (Act).

Participatie: Aan de initiatieven waaraan Endenburg Elektrotechniek haar deelname toeschrijft (Plan) wordt actief deelgenomen, waarbij het halen en brengen van informatie een belangrijk speerpunt is (Do). Halfjaarlijks wordt beoordeeld of deze initiatieven en het doel van deelname, namelijk het vergroten van kennis over CO2-reductie in de eigen organisatie en in andere organisaties en het stimuleren van vernieuwende processen, diensten of producten die een CO2-reductie tot gevolg hebben, nog actueel is (Check). Van toepassing zijnde maatregelen die voortkomen uit de initiatieven worden opgenomen in het CO2-reductiebeleid (Act).

Op de volgende pagina is de zogenoemde PCDA-cyclus weergegeven, waarin de verschillende fasen van het CO2-reductiebeleid zijn weergegeven.

6. TVB Matrix

Categorie	taak (t) verantwoordelijkheid (v) bevoegdheid (b)	Frequentie	Asset Manager	HR Manager	M&S Manager	Webbeheerder	Interne auditor	Staf	Directie
Inzicht									
Verzamelen gegevens emissie inventaris	t	halfjaarlijks	X						
Collegiale toets op emissie inventaris	t	halfjaarlijks	X						
Accorderen van emissie inventaris	b	jaarlijks	X						
Opstellen emissie inventaris rapport	t	jaarlijks	X						
Evaluatie op inzicht: energiebeoordeling	t+v	jaarlijks	X						
Reductie									
Uitvoeren onderzoek naar energiereductie	t+v	halfjaarlijks	X						
Bepalen CO2-reductiemaatregelen	t	jaarlijks						X	
Bepalen CO2-reductiedoelstellingen	t	jaarlijks						X	
Accorderen van doelstellingen	b	jaarlijks							X
Realiseren CO2-reductie doelstellingen	v	continu	X						
Monitoring & evaluatie voortgang CO2-reductie	t+v	halfjaarlijks	X						
Communicatie									
Aanleveren informatie nieuwsberichten	t	halfjaarlijks	X						
Actualiseren website	t+b	jaarlijks				X			
Actualiseren pagina SKAO-website	t+b	jaarlijks	X						
Bijhouden interne communicatie	t+b	halfjaarlijks	X						
Goedkeuren van interne communicatie	b	halfjaarlijks	X						
Goedkeuren van externe communicatie	b	halfjaarlijks			X				
Participatie									
Inventarisatie mogelijk relevante initiatieven	t	halfjaarlijks	X						
Besluit deelname initiatieven	b	jaarlijks						X	
Deelname aan sectorinitiatieven	v	continu						X	
Overig									
Eindredactie CO2-dossier	v	continu	X						
Voldoen aan eisen CO2-Prestatieladder	v	continu	X						
Uitvoeren interne audit CO2-reductiesysteem	t	halfjaarlijks					X		
Rapporteren aan Staf	b	kwartaal	X						
Besluitvorming over CO2-reductiebeleid	v	halfjaarlijks							X

7. Energiemanagement actieplan

Dit beknopte hoofdstuk heeft als doel om aan te tonen dat Endenburg Elektrotechniek aan alle onderdelen uit NEN50001 voldoet. Er is besloten hiervoor geen apart energiemanagement actieplan op te stellen omdat de eisen in de andere documenten geïntegreerd zijn. Zie onderstaand een opsomming van de eisen. Per eis is een verwijzing naar de betreffende documentatie opgenomen in de tabel onderaan dit hoofdstuk.

Eisen van NEN-EN-ISO 50001:

4.4.3. Uitvoeren van een energie review (directiebeoordeling)

- a) Het energieverbruik en de gebruikte energiefactoren moeten gebaseerd zijn op metingen of andere data.
- b) Significant energieverbruik, in het bijzonder significante veranderingen, moeten in beeld worden gebracht.
- c) Een inschatting maken van het verwachte energieverbruik van de komende periode.
- d) Het identificeren van alle personen die werken voor de organisatie van wie hun acties kunnen leiden tot significante veranderingen in het energieverbruik.
- e) Identificatie van mogelijkheden om energie te besparen en het bepalen van de prioriteiten.

4.4.4. Opstellen van referentiekader

- a) Basisjaar is 2015 voor de eerste periode. Het basisjaar voor de tweede periode is 2020.

4.4.5. Vaststellen van performance indicatoren voor monitoren (meten KPI's)

- a) Beschrijven van de handelingen.

4.4.6. Energie doelstellingen, doelen en programma's

- a) Het aanwijzen van verantwoordelijkheden.
- b) De middelen en het tijdspad bepalen voor het behalen van de verschillende doelen.

4.6.1. Monitoring, meten en analyseren

- a) De organisatie maakt en beschrijft de bewaking en de eisen om de gestelde doelen te behalen. Er moet een energie meetplan worden geschreven en geïmplementeerd.
- b) De organisatie moet ervoor zorgen dat het energieverbruik en bijbehorende energiefactoren op vooraf bepaalde momenten wordt gemeten en gedocumenteerd.
- c) De organisatie moet ervoor zorgen dat juistheid en herhaalbaarheid van de meetmethode die is gebruikt past bij de taak.
- d) De organisatie moet de relatie tussen het energieverbruik en de energiefactoren aangeven. En zal op vooraf bepaalde momenten de werkelijke situatie toetsen met de verwachte situatie.
- e) De organisatie moet alle significante afwijkingen van het verwachte energieverbruik documenteren, inclusief de mogelijke oorzaken.
- f) De relatie tussen het energieverbruik en de energie factoren moeten op vooraf bepaald tijdstip worden beoordeeld en waar nodig aangepast.
- g) De organisatie moet zijn energieverbruik, waar mogelijk, vergelijken met andere, gelijksoortige, organisaties.

4.6.4. Afwijkingen, verbeteringsacties en preventieve maatregelen.

- a) De organisatie moet afwijkingen identificeren en binnen een vooraf gestelde tijdslijn verbeteringsacties uitvoeren. De organisatie moet alle relevante documentatie bewaren rekening houdend met de wettelijke termijn.

NEN 50001	Documenten CO2 reductiesysteem
4.4.3 a	Emissie-inventaris
4.4.3 b	CO2-reductieplan, H5
4.4.3 c	CO2-reductieplan
4.4.3 d	CO2-reductieplan
4.4.3 e	CO2-reductieplan, bijlage B 'Inventarisatie reductiemogelijkheden'
4.4.4 a	CO2-Managementplan, H3
4.4.5 a	CO2-reductieplan
4.4.6 a	CO2-Managementplan, H4
4.4.6 b	CO2-reductieplan
4.6.1 a	CO2-Managementplan, H4
4.6.1 b	CO2-Managementplan, H4
4.6.1 c	CO2-Managementplan, H4
4.6.1 d	Interne audit & zelfevaluatie
4.6.1 e	CO2-reductieplan, Directiebeoordeling CO ₂ -reductiesysteem en Interne audit & zelfevaluatie
4.6.1 f	Directiebeoordeling CO ₂ -reductiesysteem
4.6.1 g	CO2-reductieplan
4.6.4 a	Interne audit & zelfevaluatie

8. Kwaliteitsmanagementplan

Dit document is opgesteld om aan te tonen dat het CO₂-reductiesysteem van Endenburg Elektrotechniek aan de eisen conform hoofdstuk 6.1 van ISO 14064-1 het GHG Protocol Standard Scope 3 voldoet. Omdat de eisen in de andere documenten geïntegreerd zijn, is besloten om hiervoor geen apart kwaliteitsmanagement plan op te stellen. Om specifiek aan te geven met welke documenten aan de eisen van hoofdstuk 6.1 uit ISO 14064-1 wordt voldaan, worden onderstaand deze letterlijke eisen opgesomd. Pers eis staat in de daaropvolgende tabel aangeven welk document uit het CO₂-reductiesysteem van Endenburg Elektrotechniek hieraan voldoet.

Eisen ISO 14064-1 | Hoofdstuk 6

6.1 Informatiemanagement

6.1.1 De organisatie moet de volgende procedures opstellen en onderhouden:

- a) Garanderen dat het informatiemanagement voldoet aan de eisen van ISO 14064-1
- b) Garanderen dat het consistent is met de principes van het GHG Protocol
- c) Regelmatig de compleetheid van de emissie-inventaris controleren
- d) Identificeer fouten en missende aspecten
- e) Documenteer en archiveer relevante emissiegegevens. Ook informatie over de managementactiviteiten

6.1.2 De informatiemanagement procedures moeten tenminste bevatten:

- a) De identificatie en beoordeling van de verantwoordelijkheden en de eigenaar van deze verantwoordelijkheden
- b) Het identificeren, implementeren en beoordelen van geschikte training voor medewerkers van het projectteam
- c) Het identificeren en beoordelen van de 'organizational boundaries'
- d) Het identificeren en beoordelen van de CO₂-emissiebronnen en afvoerplekken
- e) Het selecteren en beoordelen van rekenmethodes voor het berekenen van de emissie-inventaris
- f) Een beoordeling van de gebruikte rekenmethode
- g) Het gebruik, onderhoud en kalibratie van meetapparatuur (indien van toepassing)
- h) Het ontwikkelen en onderhouden van een systeem om data te verzamelen
- i) Regelmatige controles op nauwkeurigheid van de berekening
- j) Periodieke interne audits en technische beoordelingen
- k) Een periodieke beoordeling van de mogelijkheden om het informatiemanagement te verbeteren

6.2 Documentbeheer

De organisatie moet een procedure opstellen om de documentatie te beheren en te archiveren. De organisatie zal de documentatie beheren en onderhouden als onderbouwing van de ontwikkeling en onderhoud van de emissie-inventaris zodat dit ook geverifieerd kan worden. De documentatie, op papier of digitaal, zal worden behandeld volgens het door de organisatie opgezette informatiemanagement.

EN 14064-1	Documenten CO2 reductiesysteem
6.1.1 a	CO2-Management Plan, H3
6.1.1 b	CO2-Management Plan, H3
6.1.1 c	CO2-Management Plan, H3 en Interne audit & zelfevaluatie
6.1.1 d	Interne audit & zelfevaluatie
6.1.1 e	CO2-Management Plan, H3
6.1.2 a	CO2-Management Plan, H6
6.1.2 b	CO2-Management Plan, H3
6.1.2 c	CO2-Management Plan, H3
6.1.2 d	CO2-Management Plan, H3
6.1.2 e	CO2-Management Plan, H3
6.1.2 f	CO2-Management Plan, H3
6.1.2 g	CO2-Management Plan, H3
6.1.2 h	CO2-Management Plan, H4
6.1.2 i	Interne audit & zelfevaluatie
6.1.2 j	Interne audit & zelfevaluatie
6.1.2 k	Interne audit & zelfevaluatie
6.2	CO2-Management Plan

9. Communicatieplan

In dit deel van het document wordt aangegeven op welke momenten er wordt gecommuniceerd over het CO2-reductiesysteem van Endenburg Elektrotechniek. Daarnaast wordt een overzicht gegeven van actieve deelname aan initiatieven.

9.1 Doel van het communicatieplan

Maatschappelijk verantwoord en milieubewust ondernemen is een oneindig proces dat inzet, transparantie en betrokkenheid vraagt.

Door transparantie stimuleren wij de betrokkenheid van onze medewerkers.

Betrokken medewerkers zijn van groot belang voor de professionaliteit van Endenburg.

Samen met onze medewerkers zijn wij gegroeid tot een gezond bedrijf met gemotiveerde medewerkers. Betrokken medewerkers dragen het CO2-beleid uit en hanteren dit als uitgangspunt bij al hun werkzaamheden. Door het geven van openheid over onze CO2-uitstoot worden ze bovendien gestimuleerd mee te denken en ideeën aan te dragen voor verdere reductie.

In onze relatie met opdrachtgevers hechten wij veel belang aan betrouwbaarheid, deskundigheid, betrokkenheid, kwaliteit en flexibiliteit. Ook voor opdrachtgevers is maatschappelijke verantwoordelijkheid en duurzaamheid actueler dan ooit.

Daarnaast is het belangrijk dat ook derden kennis kunnen nemen van onze CO2-voetafdruk en de daaraan gekoppelde reductiedoelstellingen. Door openheid over ons CO2-beleid kunnen we derden stimuleren of motiveren in hun eigen duurzaamheidsgedachte. Bovendien vinden we het belangrijk te laten zien dat wij Endenburgers oog hebben voor mens en milieu.

Endenburg staat open voor suggesties of verbetering van ons milieubeleid, dat een oneindig proces zal zijn.

9.2 Doelgroepen

Er zijn twee relevante doelgroepen die we met communicatie over ons CO2-reductiebeleid willen bereiken: - de interne doelgroep - de externe doelgroep

De interne doelgroep

Onze interne doelgroep bestaat uit eigen medewerkers, ingeleende medewerkers, stagiaires en mensen op werkervaringsplaatsen. Deze doelgroep zal op de hoogte worden gehouden via onder andere de interne nieuwsbrief en toolboxmeetings, zoals in 9.3 beschreven. Verder is het management betrokken bij de besluitvorming van de te nemen reductiemaatregelen, de voortgang van de CO2-reductie en overige hoofdzaken van het CO2-reductiebeleid.

De externe doelgroep

Onze externe doelgroep bestaat uit (potentiële) opdrachtgevers en derden die belang hebben bij reductie van energie en de meest materiële CO2-emissies. Tevens zijn zij potentiële partners om mee samen te werken aan CO2-reductie. Onder derden verstaan we ZZP'ers, onderaannemers, leveranciers, opleidingsinstituten en andere (maatschappelijke) organisaties waar Endenburg direct of indirect mee te maken krijgt. Derden zijn ook omwonenden, bezoekers van onze website, volgers op social media en bijvoorbeeld de media. De externe doelgroep varieert in belang en kennisniveau. Zo kan vanuit opdrachtgevers middels gunningscriteria worden gestreefd naar CO2-reductie, zijn er partijen die zelf bezig zijn met een CO2-beleid of partijen zoals omwonenden die slechts geïnteresseerd zijn zonder zakelijk belang.

Externe belanghebbenden (algemeen)	Belang CO ₂ -beleid & kennisniveau
Leveranciers	Onderzoek en oriëntatie komende jaren
Opdrachtgevers (algemeen)	Integratie binnen engineering
Strategische partners	Onderzoek en oriëntatie komende jaren
Volgers social media	Informeren over CO ₂ -reductie mogelijkheden
Gemeente Rotterdam	Streeft naar CO ₂ -reductie middels projectplan Duurzaamheid. Voert zelf CO ₂ -reductiebeleid.
Externe belanghebbenden (projecten met gunningsvoordeel)	Belang CO ₂ -beleid & kennisniveau
N.v.t.	

9.3 Wat en hoe wordt er gecommuniceerd?

Ieder kwartaal vindt er interne communicatie plaats met behulp van de management rapportage en het personeelsblad. Tevens wordt er regelmatig aandacht besteed aan de CO2-reductie in een digitale toolbox. Eén keer per jaar wordt er extern gecommuniceerd via het sociaaljaarverslag. Indien er aanleiding voor is worden extre berichten gedeeld via de social media.

Hiernaast is op onze website www.endenburg.nl onder het kopje 'Duurzaamheid' permanent een pagina ingericht waarop actuele documenten kunnen worden geraadpleegd.

De KAM-coördinator is verantwoordelijk voor het up-to-date houden van de informatie en het communiceren hiervan. Hiervoor worden, voor de verschillende doelgroepen, verschillende middelen gebruikt. Onderstaande is aangegeven welke middelen voor de communicatie van welke informatie voor de doelgroepen worden gebruikt.

9.4 Middelen

Om de interne en externe doelgroepen te bereiken worden diverse middelen gebruikt. De gebruikte middelen kunnen als volgt worden toegelicht.

Bedrijfsblad

Medewerkers ontvingen tot 2020 viermaal per jaar de interne nieuwsbrief per email. In 2021 is het informatiebulletin een hardcopy clossy. De reden om dit te doen is om het leesbaarder te maken en makkelijker te delen binnen het gezin en de familie. Dit creëert de nodige betrokkenheid van alle medewerkers, hetgeen we zeer belangrijk vinden.

Toolbox

Regelmatig krijgen de medewerkers een toolbox met een onderwerp wat betrekking heeft op de CO2-reductie. Dit wordt gedaan om bij de medewerkers bewustwording op het gebied van CO2 en ook draagvlak te realiseren.

Externe berichten

In het sociaaljaarverslag wordt de CO2-reductie en doelstelling weergegeven. Indien er aanleiding voor is wordt er via sociale media aandacht gegeven aan de CO2-ladder certificering of aandacht besteed aan duurzaamheid.

Overige middelen

De directie onderschrijft het belang van transparantie en stelt daarom voldoende tijd, middelen en budget beschikbaar om aan de communicatiedoelstellingen te kunnen voldoen.

Daarnaast beoordeelt de directie jaarlijks of hetgeen naar de verschillende doelgroepen conform het communicatieplan is gecommuniceerd. Tevens beoordeelt de directie of er verbeterpunten kunnen worden vastgesteld.

9.5 Projecten met gunningvoordeel

Communicatie over het CO2-beleid van Endenburg Elektrotechniek betreft niet alleen het beleid van het bedrijf als geheel, maar ook het beleid ten aanzien van projecten die aangenomen zijn met gunningvoordeel. Bij deze projecten zal specifiek gecommuniceerd worden over de CO2-uitstoot van het project als ook over de doelstelling en de voortgang in CO2-reductie. Dit zal hoofdzakelijk gebeuren via de algemene communicatieberichten van het bedrijf. Waar nodig wordt dit aangevuld met communicatie via het werkoverleg van het project.

9.5.1 Projecten

Op dit moment voert Endenburg Elektrotechniek geen projecten met gunningvoordeel uit.

9.6 Website

Op de website van Endenburg Elektrotechniek is een pagina ingericht betreffende duurzaamheidsbeleid van het bedrijf. Op deze pagina wordt de nodige informatie over het CO2-ladder weergegeven en zijn de laatste versies van de documenten terug te vinden.

9.6.1 Tekstuele informatie

Op de CO2-Prestatieladder pagina op de website bevindt zich te allen tijde up-to-date informatie over:

- De CO2 footprint;
- Het CO2-reductiebeleid;
- De CO2-reductiedoelstellingen (en de voortgang hiervan);
- De CO2-reductiesubdoelstellingen (en de voortgang hiervan);
- De CO2-reductiemaatregelen (en de voortgang hiervan);
- Acties en initiatieven waarvan Endenburg Elektrotechniek deelnemer of oprichter is;
- Een verwijzing naar de bedrijfspagina op de website van de SKAO.

9.6.2 Gedeelde documenten

Tevens bevinden zich op deze pagina te allen tijde de meest actuele versies van onderstaande documenten (te downloaden als PDF).

- Communicatiebericht (eis 3.C.1)
- Het CO2-reductieplan (eis 3.B.1)
- Het CO2 Managementplan (eis 2.C.3 & 3.B.2)
- Actieve deelname initiatieven (eis 3.D.1)
- Certificaat CO2-Prestatieladder

9.6.3 Website SKAO

Op de website van de SKAO bevinden zich te allen tijde de meest actuele versies van onderstaande documenten:

- Actieve deelname initiatieven (eis 3.D.1)
- Ingevulde maatregelenlijst

Op de website van de SKAO dient elk document een PDF te zijn, met vermelding van een versienummer, een handtekening van de autoriserende verantwoordelijke manager en de autorisatiedatum.

9.7 Communicatieschema

WAT (Boodschap)	WIE (Verantwoordelijke en uitvoerders)	HOE (Middelen)	DOELGROEP	WANNEER (Planning & frequentie)	WAAROM (Communicatiedoelstelling)
CO2 footprint van bedrijf en projecten met gunningvoordeel	Verantwoordelijke CO2-reductie	Endenburg Portal of toolbox, kwartaalrapportage Q3 en Q1.	Intern	Halfjaarlijks	Bewustwording van de CO2 footprint intern vergroten
CO2 footprint van bedrijf en projecten met gunningvoordeel	Verantwoordelijke CO2-reductie	Website	Extern	Jaarlijks	Bewustwording van de footprint onder externe partijen vergroten
CO2-reductiedoelstellingen + voortgang en maatregelen voor bedrijf en projecten met gunningvoordeel	Verantwoordelijke CO2-reductie	Bedrijfsblad en kwartaalrapportage Q3 en Q1.	Intern	Kwartaal en halfjaarlijks	Bewustwording van de doelstelling en maatregelen onder medewerkers vergroten
CO2-reductiedoelstellingen + voortgang en maatregelen voor bedrijf en projecten met gunningvoordeel	Verantwoordelijke CO2-reductie	LinkedIn (halfjaarlijks) en sociaal jaarverslag (jaarlijks)	Extern	Halfjaarlijks	Bekendheid van de doelstelling en maatregelen onder externe partijen vergroten
Mogelijkheden voor individuele bijdrage, huidig energiegebruik en trends binnen het bedrijf en projecten	Verantwoordelijke CO2-reductie	Endenburg Portal en toolbox	Intern	Jaarlijks	Betrokkenheid medewerkers stimuleren en medewerkers aanzetten tot CO2-reductie
Website updaten	Verantwoordelijke CO2-reductie	Website	Extern	Jaarlijks	Documenten updaten
Publicatieplicht SKAO	Verantwoordelijke CO2-reductie	Website SKAO	SKAO	Jaarlijks	Publiceren van documentatie behorende bij eis 3D1 en jaarlijks updaten maatregelenlijst

Colofon

Auteur : E. Schreurs
Kenmerk : CO2-Managementplan 2023
Datum : 11-07-2023
Versie : 23-3
Autoriserende manager : R. Kant